

49. Narodne noše kranjske; na svitlo dal Jožef Blaznik.

50. Liturgika; dva dela, spisal Anton Lésar.

51. Program gimnazije v Mariboru je prinesel: Delitev in vodilne misli Demostenovega drugega govora s prevodom; spisal Jos. Šuman.

52. Program novomeške gimnazije: O časoslovju latinskega jezika v primeri s slovenskim; spisal P. Ladislav Hrovat.

53. Program goriške gimnazije: o slovenskih narodnih pesmih; spisal Janko Pajk.

54. Program ljubljanske realke: Slovenska slovnica v pregledih; spisal Anton Lésar.

55. Slovenski letopisi glavnih šol so izišli v Ipavi, Loki, Postojni in deloma v ljublj. št. Jakobški šoli.

56. Makrobiotika ali nauki, po katerih se more človeško življenje zdravo ohraniti in podaljšati; po Hufeland-u spisal dr. M. Prelog.

57. Občna povestnica; spisala Matija Vertovec in Miha Vernè. Priloga „Novic“ (poslednje 3 pôle).

58. Marija naša pomočnica, povest za mlade in odrasčene ljudi.

59. Zlati vek ali spominica ss. Hermagóru in Fortunatu, sv. Nikolaju in sv. Cirilu in Metodu; spisali: Čebašek, Hladnik, Hrovat, Jeran, Kovačič, Lésar, Lotrič, Marn, Terstenjak, Umek, Vončina.

60. Drobticne za leto 1863; 17. tečaj. Izdala bogoslovska knjižnica v Mariboru, vredil dr. Jož. Ulaga.

61. Zgodbe svetega pisma stare in nove zaveze za ljudske šole, s podobšinami in 1 zemljopisom, poslovenil Anton Lésar, izdala c. k. šolsko-knjižna založba na Dunaji.

62. Zgodbe katoliške cerkve in pravila lepe obnaše. Prvi del „Slomšekovega ponovila“ za nedeljske šole v družem natisu, vredil Anton Lésar, izdala c. k. šolsko-knjižna založba na Dunaji.

63. Sveto pismo stare in nove zaveze, z razlago po Alioli-ji, leta 1856 pričeto, letos dovršeno, izdano na povelje in stroške preč. ranjega ljublj. knezoškofa Antona Alojzija Wolfa, vredoval Juri Volec.

g) V drugih narečjih se je spisalo o slovenskih zadevah:

64. Uspomena na Sloveniju; spisal Anton Kos.

65. Kratek pregled slovenske literature; napisal Ivan Macun.

66. Jihoslovani, iz slovnika naučnega v Pragi.

67. „Anton Martin Slomšek in seinem Leben und Wirken“, spisal Fr. Kosar.

68. Stimmen aus Innerösterreich; vrednik Andrej Einšpieler.

Razun tega je izišlo dosti molitvenih knjižic, predstavilo se in predstavljalo več gledišnih iger. — Osem slovenskih čitavnic že deluje spasonosno za dušni blagor našega naroda, snujete se ravnokar še dve novi v Ptuj in Celovcu, in sčasom bi se utegnile ustanoviti v Črnomlju, Ipavi, Novomestu, Kamniku, Slovenski Bistrici, Ljutomeru itd. Če bomo dočakali čitavnic tudi v manjih mestih in trgih slovenskih, potem pa matice slovenske, bomo napredovali še čisto drugače kakor letos. Bog daj srečo in blagoslov!

V Zagrebu.

A. K. Cestnikov.

Kratkočasno berilo.

Kopica pripovedk iz življenja cesarja Jožefa II.

Cesar Jožef II., sin cesarja Franca I. in Marije Terezije, vladar avstrijski od leta 1765 do 1790, je bil ravno tako priljuden kakor bistroumen mož. Rad je skrivé, da ga niso poznali, zahajal med ljudi in se ž

njimi pogovarjal, da je marsikaj izvedil, kar sicer vladar ne izvé, pa vsak če tudi še tako prost človek, je smel k njemu. Sprejemal je ljudi na posebnem mostovžu. Cele bukve so napisane pogovorov, o katerih se pripoveduje, da jih je imel ž njimi. Damo svojim bravcem kopico tacih zanimivih pogovorov.

* Nekega dne pride jud, ki se je bil dal krstiti, na mostovž in pripoveduje cesarju na dolgo in široko, koliko je za človeški rod storil, da se je dal krstiti in je tudi svoje brate in sestre na to pregovoril; nazadnje prosi cesarja, naj mu dá — penzijo zavoljo tega. Cesar ga prime za roko ter reče: „Tako lepo in dobro ste storili, da mi ni mogoče vas plačati; tega ne more noben človek storiti; to je samo Bogu mogoče, in ta bo to tudi storil, ako se niste pokristjanili iz golj dobičkarije.“

* Nek bogatinec je prosil cesarja Jožefa štipendije svojemu sinu in pripelje sina tudi na mostovž. Sin je bil vès nališpan in imel je dve uri z dolgimi verižicami, s katerimi se je igral, ko je oče cesarju razkladal, da brez tuje pomoči svojega sina ne more študirati dati. Cesar mu reče: „Saj kaj tacega tudi ni treba. Vidim, da vašega sina ure veselé, naj se raje za urarja učí.“

* Neka kmetica pripelje svoja dva sina pred cesarja in reče: „Presvitli cesar ste dali oklicati, da so samo edini sini vojaščine prosti. Jelite, potem sta moja fanta prosta, ker sta moja edina sinova?“ — „Ženica! vi ste še modrejša kot postava; zato naj se zgodi, česar zahtevate“ — ji reče cesar.

* Nek fajmošter je prosil cesarja, da bi mu privolil sveto deželo obiskati. Jožef mu prijazno odgovori: „Vaš pobožni namen mi dopada; svetujem vam pa vendar, da bi rajše še tako dolgo počakali, da svoj dobro zasluženi pokojni stan nastopite. Za ta čas pa opravite Bogu bolj dopadljivo djanje, da kot dušni pastir svoje dolžnosti domá spolnujete in svoje farane pridno učite.“

* Mlad človek žlahne rodovine je dobil imenitno službo in pride cesarju se zahvalit. „Presvitli cesar — reče — te časti nisem vreden.“ — Jožef mu odgovori: „To pač sam dobro vem; podelil sem vam to službo samo, da se sitnosti vaših staršev znebim.“

* Nekega profesorja, kateri se mu je prišel poklonit, je vprašal cesar: „Ktere jezike učite mlade plemenice v Terezijanu?“ Profesor mu odgovori: „Francozki, italijanski in angležki jezik!“ — „Zakaj pa ne tudi českega?“ — praša Jožef dalje, ki je sicer nemški jezik najbolj širil po šolah — „saj imam več českikh kakor pa francozkih in angležkih podložnikov!“

* Nek prosivec je prišel v obleki iz francozkega sukna. Jožef stopi k njemu, potipa njegovo obleko z roko in ga vpraša: „Kakošno je to sukno?“ — „Francozko.“ — „Kaj bi nosili, če bi tacega ne bilo?“ — „Pomagal bi si s tem, ki bi se domá dobiti utegnilo.“ — In vi hočete službo v mojih deželah?“ ga vpraša Jožef mrzlo in se obrne od njega.

* Nekega dne je slišal cesar vojaka, ki sta bila pred njegovimi vratmi na straži, nevoljno čez-nj govoriti. K njima stopi in reče: „Ljuba moja, ako hočeta tako o meni govoriti, pojdita vsaj spred vrat, da vaji ne bom slišal.“ Preplašena poklekmeta vojaka pred cesarja in nihče ga ni odsihmal bolj hvalil, kot ona dva vojaka.

* Cesar je dal prepoved oklicati, da ženstvo ne smé obleke imeti, v kateri gole prsi kaže, češ, da se to ne spodobi. Vkljub tej prepovedi pride na mostovž neka gospá malo manj ko tako napravljena. Cesar vidi, da je stara, grda in suha ko trska; reče ji tedaj: „Vas moja prepoved ne zadeva; to je edina milost, katero Vam morem skazati.“

* Neki kmet je prišel k cesarju in mu dal bukve nazaj, rekoč, da ne mara za nje, ker se ne spolnujejo. Bile so postavne bukve. Kmeta je namreč njegova grajščina stiskala. Jožef je preiskal pritožbo in pomagal kmetu.

* Ubog kmetič je prišel k cesarju in ga prosi podpore, rekoč, da se mu godí, kakor v nebesih. Jožef ga praša, kako neki to misli, ker bi nikake podpore ne potreboval, če bi se mu res tako godilo. Kmet odgovori: „V nebesih ne jejo in ne pijejo!“ Cesar je uslišal njegovo prošnjo.

* Uboga žena se je rila do cesarja, da bi mu prošnje pismo podala. Stražnik jo nekoliko oistro zavrne. Cesar ji reče: „Ako ubozih ljudi ne poslušamo, kadar nam tožijo, kako bo Bog nas poslušal, kadar njemu kaj tožimo.“

* Nekdo je s prošnjo prišel k cesarju na mostovž kaj drago oblečen. Jožef ga praša, koliko ga ta obleka stane; odgovori mu: „500 goldinarjev.“ — „Tako!“ — reče cesar — vzemite si od obleke penzijo; jaz nisem tako bogat, da bi si mogel obleko za 500 fl. kupiti.“

* Meseca novembra 1787 sta se sošla generala Lascy in Lavdon na mostovžu pri cesarju. Jožef praša Lavdona: „Koliko časa, mislite, bo treba, da Beligrad premagate?“ Lavdon odgovori: „Presvitli cesar, ako je vse pripravljeno, kar je za obsedo mesta treba, si upam v desetih ali dvanajstih dneh mesto v svojo oblast dobiti!“ Lascy je mislil, da je Lavdon pač enmalo preveč govoril, al cesar ga prime za roko ter reče: „Midva, dragi Lascy, mu morava že verjeti, zakaj nobeden naji še ni nikoli nobene trdnjave premagal.“

* Leta 1782 je bil papež Pij VI. na Dunaji. Nekaj dni pred njegovim odhodom pride neki kmet zjutraj zgodaj na mostovž in čaka ondi do večera, da bi papeža vidil. Zvečer ob sedmih ga zagleda cesar in praša, kaj želi. Kmet mu odgovori, da je deset milj deleč prišel in že celi dan tu stoji in čaka, ker bi papeža rad vidil. Cesar mu reče smehljaje, naj gré z njim ter ga pelje sam k papežu, kteremu je želja kmetova tako dopadla, da ga je blagoslovil, pa mu še svetinjo podaril. Ko je šel kmet vés vesel iz cesarjevega grada, je rekel zunaj straži: „Oj, če bi to moji rojaki vsi vedili, da dajejo sv. oče tudi še denarjev, vem, da bi bilo celo selo prišlo.“

* Nekega dne je stal star, sivoglav kmetič na mostovžu z dvema jerbasčekoma; cesar ga praša, kaj da hoče? Kmetič odgovori mu: „Želim, da bi cesar jerbasčeka z rudečimi jagodami v dar vzeli?“ Cesar ga pogleda, se spomni in ga praša, ali mu jih ni že kdaj v dar prinesel. „Da, presvitli cesar! ko je bila ruska vélika knežinja tu.“ Cesar vzame oba jerbasčeka, podari kmetu dva cekina in mu reče: „To je bilo pred petimi leti, takrat ste bili 74 let stari, jelite? Nosite mi še deset let, ako bom še živel, tacih jagod iz svojega gojzda, pa vselej v jeseni, in zlo me bo to veselilo!“

* Leta 1783 je prišla k njemu žena s tožbo, da njeni mož z njo grdo ravná in prosi cesarja na kolenih, naj ji privoli, da se loči od moža. Cesar ji reče: „To ni meni prav nič mar.“ Ko zvita baba vidi, da svojega namena ne doseže, reče, da je njeni mož tako hudoben, da s svojim jezikom še celó cesarju ne prizanese. Cesar ji odgovori mirno in kratko: „To pa tebi nič ni mar. Spolnuj svoje dolžnosti, potem bo mož tudi svoje spolnoval. Z Bogom!“

Dopisi.

Koroška. Iz belaške okolice. ⊕ — Čeravno nemškutarčki v naši okolici delajo, kar morejo, da vodo napeljujejo na svoj malin, in celó želé, da bi se do-

mači jezik tudi iz naših ljudskih šol umaknil*), se vendar lepo slovenski duh razvija in krepi. Da se pa rodoljubje čedalje med ljudstvom bolj izbudi, smo napravili „slovensko družbo“, ktere namen bode, utemeljiti sčasoma slovensko knjižnico, da se tako tudi prosto ljudstvo za napredek zdrami. Že je nam nekaj rodoljubnih duhovnih gospodov podpore prireklo, in tako se nadjamo, da bode uspešno napredovala mlada naša družba. — 28. u. m. smo se prvokrat nekteri pri občé spoštovanem rodoljubu g. Iv. Dermuc-u, po domače pri Pekiču, sošli, kjer smo se v različnih rečéh pomenkovali, se kratkočasili in slovenske pesmi peli. Kmetje so pripovedovali, da so jih sosebno „Novice“ za narod vnele in za napredek spodbudile. Radostni smo se ob 8. zvečer razšli s srčno željo, naj se naša družba množi in národni duh saj toliko razcveta, da se mati Slava ne bode več solzila nad svojimi otroci! — 30. u. m. sem bil v celovski čitavnici, ko ji je ravno od sl. deželnega glavarstva dovoljenje došlo, kar je izvrstno družbo tako razveselilo, da živio- in slava-klici so navdušeno doneli po sobani. Bog daj srečo mladi čitavnici!

V Trstu 9. jan. 9. — Novo leto nam je prineslo strah in grózo. Uže prvi dan je vstala močna burja in sneg je šel, kakor bi cunje trgal. Ponoči je nastopil mraz in dobili smo led skoraj po vsem mestu, burja pa je rastla in 4. dné tako narastla, da je dimnike podirala, strehe odnašala, ljudi, kakor muhe metala. Naši časopisi pravijo, da od leta 1802 ni bilo take vihre in da se je zgodilo tisoč nesreč. V pristanišči so bile skoraj vse ladije poškodovane, več ljudi je nevihta ubila, samo v mestno bolnišnico so prinesli 24 hudo in nad 100 ranjenih oseb. Gorjé je bilo deklam, ki so morale vodo nositi. Cena vsega najpotrebnejšega živeža je četrti dan zeló poskočila, mnogo prodalnic je bilo zaprtih, v mesnicah ni bilo več mesá, mleka nismo imeli, še za kruh je bilo težko. Kdor ni moral, ni šel iz hiše. Dobro je bilo, da so na mnogih krajih poleg hiš privezali vrvi, da so ljudjé se mogli držati, to pa je bilo zlo, da ledú na mnogih krajih niso niti odpravili, niti ne s peskom potresli.

Iz Trsta. (Slovanski jezik pri c. k. oficirjih. Kako se nekteri kmetje spakujejo. Petje v Barkoli in Bezovici. Prvi sneg in zadnje češnje. Čitavnica.) Z velikim veseljem sem zvedil, da tukajšnji soldaški častniki ali oficirji so že zdavno prejeli ostro pa hvale vredno povelje, da se učijo slovenskega jezika in jim je tako mogoče, razumeti prostake in pa z njimi govoriti, kadar je treba. — Kako da se še vedno nekteri naših slovenskih ljudi spakujejo z nemščino, ktera jim toliko od rok gré kakor zajcu boben, mi dokazuje smešnica, ki sem jo nedavno o ti zadevi zvedil. Na kolodvoru rakekovem so bili nedavno stopili v voz štirje kmetje — trdi Kranjci. Eden ni hotel ne besede v svojem domačem jeziku pregovoriti s svojimi tovarši, ampak je po vsi sili lomil nemščino z njimi in še z nekimi družimi, ki so v tistem vozu sedeli, čeravno so mu ti le po slovenski odgovarjali. Med drugim kvasanjem je tudi djal: „Willst nicht Fenster ausmachen?“ Na to ga nek nemšk popotnik zavrne, rekši: „Aber, lieber Herr, was hat Ihnen denn das Fenster gemacht?“ — „Das kommt h herein Luft“ — mu kmet odgovori, ki še ni nehal s svojo lepo nemščino! In na take abotne ljudi naletí človek še pogostoma, da se po pravici tujci iz njih norca delajo. —

*) Napravili so namreč mesca maja u. l. nekteri županje — rojeni Slovenci in s čisto slovenskimi priimki — do slav. deželnega glavarstva prošnje, naj se v 3 ljudske šole naše občine (bekštajnske) vpelje nemški jezik kot učni jezik, ker s slovenskim jezikom se ne pride čez Koren(!), le do kanalske in le skoz mali del ziljske doline in do reke Zile, — in še več takih neslanih reči!